

עלון שבועי

נחלת שבת

חידושי תורה בזרן הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת בשלח תשע"ב

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: השילוב של חסד ודין בקריעת הים ובזיווגו של אדם

שהוא דין. וכשהאשה טועמת מהלבן, היינו שנשאת לאיש, הלבן חשוב יותר).

נמצא, כי הזכר הוא משורש הרחמים ואילו האשה היא משורש הדינים [מטעם זה כתב המקובל רבינו משה זכות צוק"ל בפירושו לזוה"ק (פרשת וילך דף רפג:) וז"ל: וטוב הוא שיהיה האיש גדול מאשתו וכמו שמצינו באבות ע"ה, כי זה הוראת תגבורת החסדים על הגבורות ואם אינו כן הוא להיפך. עכ"ל. ויש להעיר שמה שהזכיר וכמו שמצינו אצל האבות כוונתו לכך, שאברהם היה גדול משרה עשר שנים כמפורש בפרשת לך לך (י"ז, י"ז), יצחק היה גדול מרבקה כמפורש בסוף פרשת וירא וברש"י שם, יעקב היה בן שמונים וארבע כשנשא את רחל ואת לאה שהיו אז בנות עשרים ושתיים כמבואר בסדר עולם רבה (פרק ב'). אולם אין לנהוג על פי זה למעשה ולהחמיר לא לשאת אשה הגדולה ממנו, שכן כבר הגאון רבי אברהם פאלאג'י זצ"ל בספרו פדה את אברהם (מערכת ק' אות י"ג) אחר שהביא דעת המחמירים בזה והביא לזה סמך מלשון האר"י בעץ חיים כתב וז"ל: והוא חידוש, דבעיר הקודש ירושלם דשם מציון תצא תורה, ובפרט בק"ק בית אל וחכמת הקבלה, והנה שם נהגו דהאשה יותר גדולה בשנים מהאיש על הרוב, והיה להם להיזהר וכו'. עכ"ל יעו"ש כל דבריו].

ומעתה כשבאים הגבר והאשה להינשא, הרי שרוצים הם לחבר את הרחמים והדין, דבר הנוגד זה את זה, וזה הקושי הקיים בזיווג וכאותו הקושי שהיה בעת קריעת ים סוף, לכן דימו חז"ל את קושי הזיווג לקושי של קריעת ים סוף.

עוד מצינו, כתב הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע בספרו אור יצחק (פרשת ויגש) וז"ל: כל שמות הקדושים הם רחמים, אפילו השמות שהם דין יש בהם צד רחמים. השם אלהים הוא דין גמור ויש בו רחמים, מצד שהשם

לקראת שבת קודש הבאה עלינו לטובה שנקראת "שבת שירה", על שם שירת הים שאנו קוראים בפרשת השבוע – פרשת בשלח, ששרו משה ובני ישראל לה' על הנס הגדול של קריעת ים סוף, דבר בעתו מה טוב להתבונן במאמר חז"ל (תחילת מסכת סוטה) המשוים את קושי זיווגו של אדם לקושי של קריעת ים סוף. וכלשונם: "וקשין לזיווג כקריעת ים סוף".

והשאלה עולה מאליה, איזה קושי היה לבורא עולם בקריעת ים סוף, וכי יש דבר קשה מלפניו ח"ו? וכן, איזה קושי קיים בזיווגו של אדם שחז"ל מדמים אותו לקושי של קריעת ים סוף?

אלא בספה"ק סידורו של שבת (ח"ב שורש ב' ענף ב') מסביר שהקושי בקריעת הים היה, השילוב של חסד ודין יחד, חסד לעם ישראל ודין למצרים, וז"ל: כי ידוע שקשה היה לפני הקב"ה קריעת ים סוף, כי קריעת מי הים להיות כמו נד נזולים, הוא מצד תוקף הדין של "אלהים" המקמץ הכל. מה שהפיל סוס פרעה ורכבו ופרשו אל תוך הים היה מצד הדינים של "אלהים", ובחינה זו שיעשה נפלאות עם האדם עם מדת הדין זה הוא דבר קשה, כי דיו לאדם שהדינים יהיו מוסרים מעליו מלידד הדין עליו. אבל שהדין יעשה עוד נסים לאדם בקום ועשה כדוגמת החסד, מהפלא הוא וכו'. עכ"ל.

עוד מצינו בזוה"ק (פרשת מטות דף רנט:) וז"ל, תא חזי, דאמר רבי אלעזר, כל אתתא בדינא אתקריא (כל אישה נקראת דין), עד דאטעמא טעמא דרחמי (עד שטועמת טעם רחמים היינו שנשאת לזכר שהוא מצד הרחמים), דתניא מסטרא דבר נש אתי חוורא, ומסטרא דאתתא אתי סומקא, טעמא אתתא מחוורא, וחוורא עדיף (שלמדנו מצד הגבר בא הלובן שבוולד, כגון העצמות וכו', שהוא רחמים. ומצד האשה בא האדום שבוולד, כגון הבשר והגידין האדומים וכו')

א"ל יש בשם אלהיים, דהשם א"ל הוא רחמים גדולים כמו (תהילים נ"ב, ג) "חסד אל כל היום", ואותיות הי"ם משם אלהים הוא הדין הגמור, דבאלו אותיות השם לקה את המצרים, כמו שכתוב (בשלח ט"ו, י"ט) "וישב ה' עליהם את מי הי"ם, הוא השם משם אלהיים שהוא הדין הגמור והבן (ועי' בדברי הזוה"ק פרשת תרומה דף קנט: בענין חילוק זה של שם אלהיים). עכ"ל.

מבואר, כי ג' אותיות אחרונות משם אלהיים – הי"ם הן בחינת דין, ובאותיות הללו לקו המצרים בקריעת ים סוף "וישב ה' עליהם את מי הי"ם", אולם מאידך הרי באותו זמן ירד שפע של רחמים גמורים על עם ישראל וזהו משתי אותיות ראשונות של שם "אלהים" ששם א"ל הוא בחינת חסד גמור, וכמו שנאמר (בלק כ"ג, כ"ב) "אל מוציאם ממצרים".

באותה דרך יש לפרש גם בענין האחדות של הבעל והאשה, שכאשר חיים הם בשלום ובאהבה, הרי שמחברים את שם א"ל שהוא כנגד הזכר עם שם הי"ם שהוא כנגד הנקבה, ונעשה שם אלהיים, ושורה הברכה בבית. לא כן כאשר חס ושלום יש מריבה ופירוד ביניהם, מפרידים הם בין שם א"ל לשם הי"ם, וגורמים שישרה הדין בבית על ידי שם הי"ם לבדו, ה' ירחם.

ובדרך רמז יש לומר, שזהו שאמרו חז"ל (כתובות יז.) "כיצד מרקדין לפני הכלה", כי כל"ה בגימטריא הי"ם שעניינו דין, ועל ידי שמשמח את הכלה ומשרה אהבה בין החתן לכלה, גורם לסילוק הדינים, וזהו כיצד מרק - דין לפני הכלה.

וזהו שמברכים את הרך הנימול לאחר הברית (לפי נוסח הספרדים וכן ראוי לומר על פי הסוד): "זה הקטן אלהים יגדלהו". היינו שתשרה אהבה אצל אביו ואמו, ועל ידי זה יזכה הבן ששם אלהיים ישרה עליו בשלימות.

מעתה נבין מדוע לאחר קריעת ים סוף באו לידי אמירת שירה, כי דוד המלך עליו השלום אומר (תהילים קי"ט, ס"ב): "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך". "משפטי צדקך" - משפט וצדקה. והיינו דוד המלך בוחר להודות להקב"ה על המשפט מחד ועל הצדקה מאידך, דוקא בשעת חצות לילה. ומובא בזוה"ק (פרשת בא דף לו.) מדוע מכת בכורות היתה בחצות הלילה, מדוע לא היתה ביום, כמו כל המכות כולן? אלא שהמכה הזאת, מכת בכורות, היתה בה מטרה כפולה: מכה למצרים, וייצאה לחירות של ישראל. יש כאן עניין כפול. מעשה אחד שכולל בתוכו את שני הכוחות: חסד ורחמים מצד אחד, ומשפט ודין מצד שני. שילוב זה יכול להיעשות רק ברגע מיוחד ומסוים. זה שייך לחצות הלילה. חצות הלילה הוא המעבר מהחצי הראשון של הלילה לחציו השני. מעבר זמן של דין לזמן של רחמים. הזמן הגבולי הזה, הוא הזמן המתאים לכפילות הזאת, למכה הגדולה המיוחדת הזאת למצרים, ובר בבד - חסד לישראל, לכן

דוד המלך בוחר בזמן זה להודות להקב"ה על משפט וצדקה.

כמו כן הגמרא במסכת ברכות (נח.) דורשת על הפסוק (דברי הימים א' כ"ט, י'): "לך ה' הגדולה והגבורה... וההוד", וההוד - זה בית המקדש. בית המקדש הוא מקום ההודאה, כי בו יש שילוב של רחמים על עם ישראל, ודין על שונאיהם של ישראל. וכדרשת הגמרא במסכת תענית (טז.) מדוע נקרא שמו "הר המוריה" - ונחלקו בזה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא, חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל, היינו חסד. וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים, כלומר דין על אומות העולם. ולכן בקדש הקדשים היו הכרובים מעורים זה בזה בדמות איש ואשה (יומא נד.), כסמל לחסד ודין שבמקום המקדש.

כלומר, כאשר רואים שילוב של חסד ודין יחד באים לידי הודאה - באים לידי שירה. כמו כן עם ישראל לאחר קריעת ים סוף, כשראו כיצד הקב"ה הוא גם "איש מלחמה" - בחינת דין למצרים, ובכל זאת הוא גם "ה' שמו" - רחמים לעם ישראל, אז באו לידי שירה.

בדרך זו נבוא ונבאר את דברי המדרש (ילקוט שמעוני תהילים פרק קי"ד רמז תתע"ג), "הים ראה ויננס" - ראה ארונו של יוסף יורד לים וכו'. וצריך להבין מהי המיוחדות בארון דוקא?

ונראה כי בנתינת צדקה לעני יש שילוב של חסד ודין, כי מצד אחד יש כאן חסד שעושה הנותן עם העני, כשמעניק לו מכספו. אולם זהו גם מצד הדין, כי העשיר הוא סך הכל "שליח", שמקבל מבורא עולם את כספו של העני כדי להעביר לעני (עי' פנים יפות פרשת משפטים כ"ג, ה').

ודבר זה נרמז גם במילת "צדקה", שכן יש בה מילת "צדק" שמשמעותה דין, אולם גם נקראת "צדקה" אשר משמעותה חסד ורחמים עם העני.

והנה, הזכרנו בספרנו נחלת שדה (סוף פרשת ויחי), ש"ארונו של יוסף" מסמל את הצדקה, וזאת על פי מש"כ רבינו בחיי בספרו שולחן של ארבע, על הפסוק (יחזקאל מ"א, כ"ב) "וידבר אלי זה השולחן", ששמע מגדולי ספרד, שנהגו שהארון שבו היו נקברים, היה נעשה מהעץ של השולחן שלהם, שבו היו מאכילים עניים. ע"כ.

לכן הים אשר בקריעתו היה שילוב של חסד ודין, נבקע על ידי ארונו של יוסף, היינו מעשה הצדקה אשר בו יש שילוב של חסד ודין.

נמצא לפי דברינו, כי הצדקה היא סגולה בדוקה לשלום בית, כי בשביל שישרה השלום בין האיש לאשה, צריך לחבר בין הדין והרחמים, וזאת ניתן על ידי מצות הצדקה.

ניתן להשיג את הספר נחלת שדה על חומש שמות חידושים וביאורים על דרך הדרוש והאגדה למעלה מאלף עמודים במחיר של ארבעים ₪ בלבד. במלפון: 050-4145482